

УДК 355.531

І. В. ВЛАСЕНКО,*кандидат технічних наук,**доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки**Навчально-науковий інститут підготовки фахівців міліції громадської безпеки**Харківського національного університету внутрішніх справ***М. О. ЧМІЛЬ,***кандидат психологічних наук,**викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки**Навчально-науковий інститут підготовки фахівців міліції громадської безпеки**Харківського національного університету внутрішніх справ*

УДОСКОНАЛЕННЯ БОЙОВОГО ШИКУВАННЯ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Незабаром Україні доведеться приймати гостей та учасників Євро-2012. До цієї події мають готуватися й правоохоронці – адже прийдуть не лише законослухняні, стримані вболівальники. Положення Концепції безпеки та правопорядку під час проведення чемпіонату та інші заходи безпеки охоплюють питання аналізу ризику у ході підготовки та проведення змагань, потенційних проблем та шляхи їх розв'язання, стратегії гарантування безпеки та нормативно-правової бази, планування та реалізації різноманітних заходів.

Кількість масових заворушень у світі стає загрозливою [1]. Наприклад, масові заворушення молоді у приміській зоні Парижа (Бобі Н'ї) у 2007 р. поліція не могла припинити майже місяць. Причому рівень злочинності у Франції на той час зріс на 6 %, а нападів на поліцейських стало у 2 рази більше. На припинення масових заворушень, які виникли у Копенгагені 03.03.2007 р., були залучені майже усі правоохоронні сили Данії і навіть підрозділи зі Швеції. Заворушення в Болгарії на початку 2009 р. стали початком соціальної хвилі непокори громадян низки країн. Так, у масових заворушеннях у Латвії брало участь майже 20000 осіб, у Литві – 8000 осіб.

В усіх випадках поліція застосовувала законні методи і засоби протидії масовим заворушенням, але ефективність цих дій не завжди була задовільною. Велика кількість правоохоронців, застосування водо-

метів, гумових кийків, газової зброї, арешти, обіцянки адміністрації та уряду не зупиняють агресивно налаштований натовп. Тому склалася ситуація, коли вкрай важливо запобігти можливим негативним наслідкам всевітньої кризи, недолікам у правоохоронній діяльності за рахунок підвищення професійного рівня підрозділів органів внутрішніх справ. З огляду на можливість масових заворушень та порушень громадського порядку це особливо актуальне щодо способів і форм бойового шиккування правоохоронців. Тому основною **метою** статті є розробка нових форм, способів та методів бойового шиккування при ліквідації масових заворушень, дослідження та визначення їх ефективності.

Бойове шиккування правоохоронців є крайньою формою протидії агресивному натовпу, коли інші способи і методи є неефективними [2]. В цьому разі вони мають законне підґрунтя для застосування сили та спеціальних засобів. Нами було запропоновано новий спосіб бойового шиккування правоохоронців при ліквідації масових заворушень (розгалужений спосіб).

Накопичений досвід протидії агресивному натовпу, започаткований ще у радянські часи, вказує на відсутність наукових розробок саме стадії фізичного протистояння, дії та рухів працівників міліції [3]. Майже усі роботи присвячені психологічному впливу на натовп, використанню та розробці нових спеціальних засобів. Але, на жаль, на практиці ліквідація масових

зворушень відбивається на ступені безпеки самих правоохоронців. Наприклад, унаслідок ліквідації масових заворушень, які виникли у Києві 8 березня 2002 р., були серйозно травмовані 55 працівників міліції.

Зазвичай міліцейський ланцюг шикувався таким чином: від вихідного рубежу до рубежу шикування правоохоронці рухалися бігом в колону по одному і шикувалися зліва направо або навпаки. Розгалужене шикування відбувається таким чином: перший міліціонер рухається на місце середини шикування, другий рухається ліворуч від першого і на рубежі стає поруч із ним. Третій номер рухається праворуч від першого і на рубежі становиться поруч із першим, але з іншого боку. Четвертий номер рухається ліворуч і на рубежі становиться поруч із другим номером, а п'ятий номер на рубежі становить-

ся поруч із третім номером і т. д. Таким чином, шикування відбувається одночасно у двох напрямках: ліворуч і праворуч від середини шикування.

У Харківському національному університеті внутрішніх справ у 2006 – 2009 рр. була проведена низка експериментів із залученням курсантів для опрацювання більш ефективних способів бойового шикування. При проведенні експериментальної частини фіксувався час шикування міліцейського ланцюга, а також небезпечні рухи, падіння та можливі травми. Коригуванню піддавалися порядок шикування, бойова стійка, використання засобів індивідуального бронезахисту та спеціальних засобів. Особлива увага приділялася особистій думці тих, хто знаходився у міліцейському ланцюгу: безпечно – небезпечно, зручно – незручно.

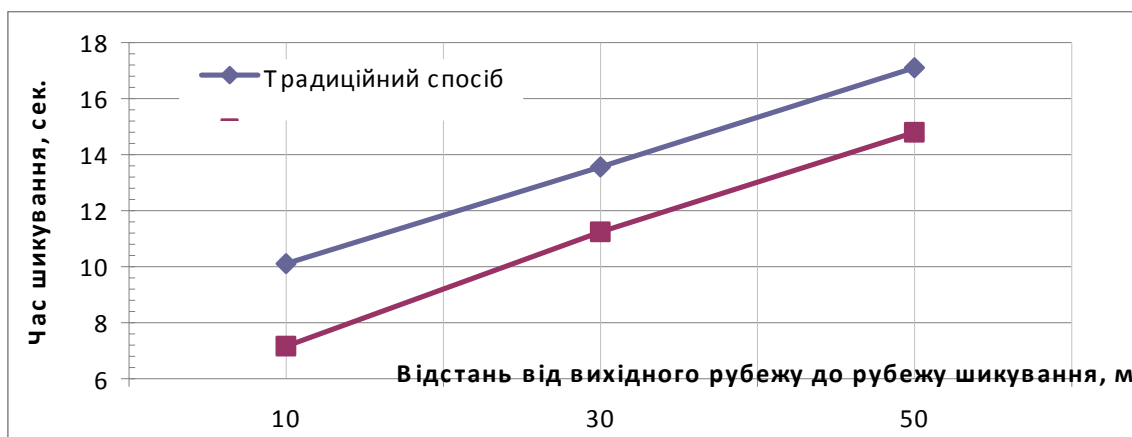

Рис. 1. Залежність часу шикування від відстані до рубежу шикування для 12 бійців у ланцюгу

Відповідно до кривих на рис. 1 та 2, час на шикування у запропонованому способі завжди менший, ніж при традиційному шикуванні. І якщо при однаковій кількості бійців і зміні відстані до рубежу шикування різниця у часі шикуванні залишається майже постійною і становить приблизно 17 % (рис. 1), то при збільшенні

кількості бійців і однаковій відстані до рубежу шикування різниця у часі шикування між традиційним та запропонованим способом постійно збільшується, наприклад, при відстані до рубежу шикування 50 м час шикування для 5, 12 та 19 бійців зменшився відповідно на – 11,27 %, 16,9 % та 18,62 % (рис. 2).

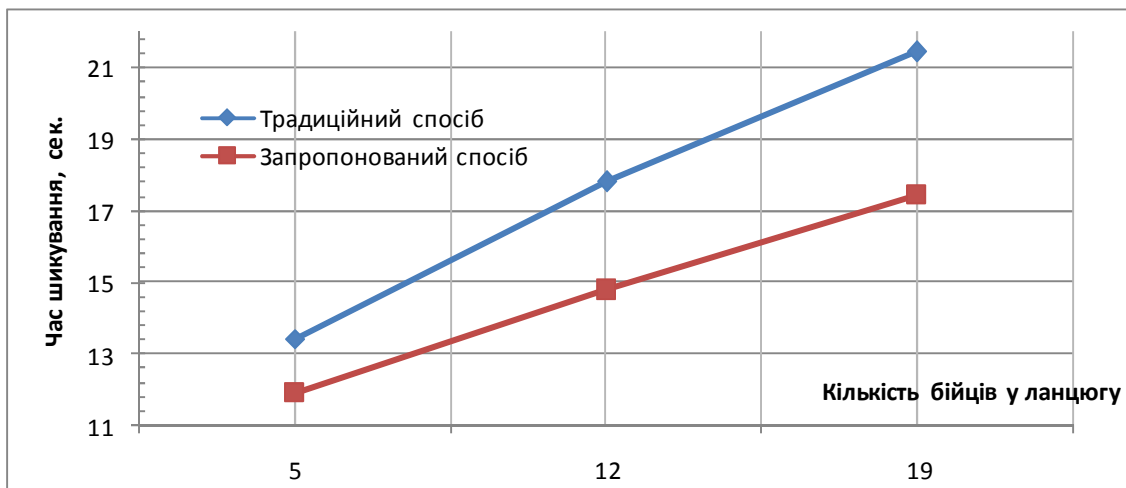

Рис. 2. Залежність часу шиккування від кількості бійців у ланцюгу при відстані до рубежу шиккування 50 м

Доцільність запропонованого способу бойового шиккування міліцейського ланцюга обумовлено практичністю та швидкістю цього шиккування. Даний спосіб шиккування дозволяє мобільно рухатися та шикуватися в екстремальних ситуаціях за наявності на шляху пересування зруйнованих будівель, машин, палаючих предметів. Швидкість шиккування дозволяє більш мобільно реагувати на зміни ситуації, попереджати їх. При руйнуванні міліцейського ланцюга за рахунок вилучення бійця особовий склад, який знаходиться у ланцюгу, починає змикати ряд у необхідному напрямку, тому що кожен знає, де він знаходиться відносно середини шиккування. Усі, хто брав участь в експериментах, одноставно надають перевагу новому способу шиккування (він є більш зручним, не потребує довгого відпрацювання, більш безпечний, психологічно більш ефективний). Суттєвий позитивний чинник – психологічний: організоване таким чином шиккування завдяки своїй наочності та професійній підготовці міліціонерів здатне навіть на першому етапі охолодити натовп і тим самим забезпечити більш надійну особисту безпеку працівників мі-

ліції та високу ефективність виконання поставленої мети.

Удосконалення способів, форм та методів протидії масовим заворушенням – це необхідна закономірність у сучасному світі. З’являються нові напрямки злочинності, які в першу чергу направлені на соціальну та громадську свідомість громадян. Змінюється громадська думка, ставлення до влади та органів влади. При проведенні мирних демонстрацій, мітингів з’являються підготовлені особи, які підбурюють людей і таким чином маніпулюють ними. Найгірше, коли підготовлений до активних дій натовп виходить на вулицю і, прикриваючись мирними та суспільним лозунгами, чинить порушення громадського порядку. В такому разі ці підготовлені особи повністю знають тактику і порядок дій правоохоронців, їх слабкі місця, а головне, тренуються протидіяти правоохоронцям. Таким чином, правоохоронці мають постійно змінювати порядок і тактику дій. В цьому аспекті розробка нових способів та методів бойового шиккування є дуже актуальною та перспективною і потребує подальших досліджень.

Література

1. Безопасность жизнедеятельности : учеб. для студ. сред. проф. учеб. заведений / [С. В. Белов, В. А. Девисолов, А. Ф. Козьяков и др.] ; под общ. ред. С. В. Белова. – М. : Высш. шк., НМЦ СПО, 2000. – 343 с.

2. Статут патрульно-постової служби міліції України : наказ МВС України від 28.07.1994 р. № 404.

3. Назаретян А. П. Психология стихийного массового поведения / Назаретян А. П. – М. : ПЕР СЭ, 2001. – 112 с.

Надійшла до редколегії 28.03.2009

Анотації

У статті наведені результати наукового дослідження щодо удосконалення способів та форм протидії масовим заворушенням за рахунок впровадження нових способів бойового шиккування працівників міліції.

В статье приведены результаты научного исследования по совершенствованию способов и форм противодействия массовым беспорядкам за счет использования новых способов боевого построения работников милиции.

Results of the scientific research on improvement of ways and forms of the reluctance mass disturbances at the expense of the use of new ways of the combat building of militiamen are brought in the article.